

نخستین شهید شهری که بود؟

ویژگی:

این شهید هیئت سیار
محبان المهدی محله را
به کانون مبارزات انقلابی
علیه رژیم پهلوی تبدیل
کرده بود

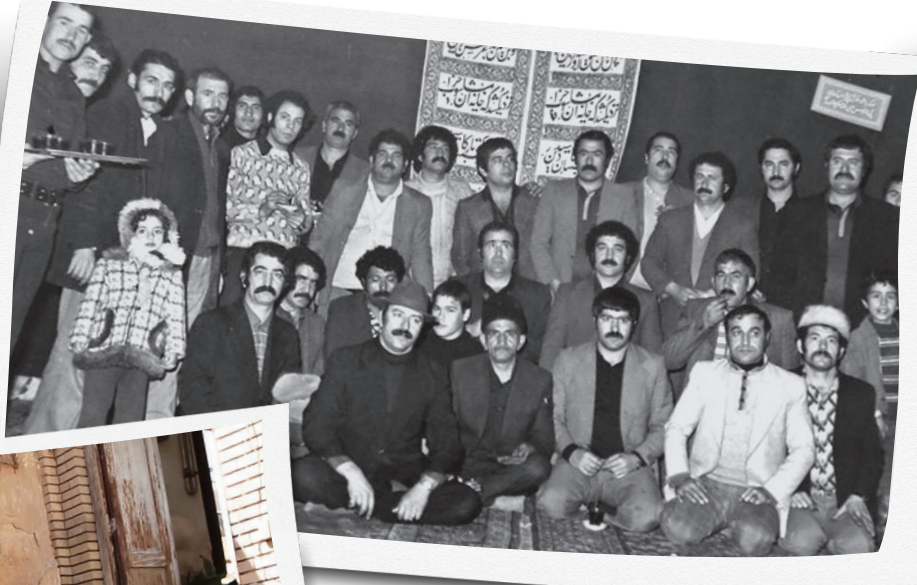
موضوع:
شهید
قاسم
سبزی علی

محله نفرآباد - هاشم آباد چیزی نزدیک به ۵۰ شهید برای حفظ تمامیت ارضی کشور تقدیم کرده است. شهید «قاسم سبزی علی» نخستین شهید محله بود که نقش مهم و کلیدی در شکل گیری قیام‌های مردمی ری در روزهای پیروزی انقلاب اسلامی ایران داشت. به گفته محسن سبزی علی، برادر شهید، او همیشه در فعالیت‌های انقلابی و مذهبی نقش برجسته‌ای داشت و به واسطه همین فعالیت‌هایش بود که وقتی هیئت سیار محبان المهدی در محله شکل گرفت، مسئولیت هماهنگی و بسیاری از کارهای مهم این هیئت را برعهده گرفت و این پاتوق دینی به کانون مخفی مبارزات مردمی برای مقابله با حکومت پهلوی تبدیل شد.



این ساکن قدیمی محله درباره ماجرای روز شهادت برادرش می‌گوید: «در پی اعلام عزای عمومی توسط امام خمینی (ره) به مناسبت شهادت عده‌ای از مردم مشهد و قزوین در سال ۱۳۵۷، جلسات متعددی در منزل پدرم برای سازماندهی راهپیمایی عظیم در شهری برگزار شد که قاسم، طرح و برنامه‌ریزی این راهپیمایی بود. طبق برنامه، این راهپیمایی از حرم حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) آغاز می‌شد و تا میدان شهری با سه راه ورامین در صورت عدم مداخله نیروهای حکومتی ادامه پیدا می‌کرد. با وجود تهدید ساواک و شهربانی، تظاهرات انجام شد. خاطرم است ساعت ۶ صبح همان روز قاسم به حمام معروف محله رفته و غسل شهادت کرده بود. او را به عنوان مهره اصلی تظاهرات شناسایی کرده بودند و حین راهپیمایی مورد هدف نیروهای ساواک قرار گرفت.»

محسن سبزی علی درباره چگونگی انتقال پیکر این شهید به بهشت زهرا می‌گوید: «پیکر قاسم به بیمارستان فیروزآبادی منتقل شد، اما به دلیل شدت جراحات (آسیب به روده و معده)، در همان لحظات اولیه به شهادت رسیده بود. مسئولان نظامی از تحویل پیکر شهید خودداری کردند و حتی خواستار دریافت هزینه تیر برای تحویل جنازه شدند. اما ما همراه موج جمعیت خشمگین با شعارهای انقلابی، در سردخانه را شکستیم و پیکر او را از بالای دیوار خارج کردیم. سپس پیکر پاک شهید قاسم سبزی علی به همراه دیگر شهدا به بهشت زهرا (س) منتقل و به خاک سپرده شد.»



استاد شجریان پای نی‌نوازی غلام افشار

خاندان نصیری‌ها، نفرها، شیرازی‌ها، روغنی‌ها، صفی‌نژادی‌ها، افشارها، ابوترابی‌ها، قاسم، سبزی علی و بسیاری دیگر سال‌هاست خاطرات محله نفرآباد - هاشم آباد را زیسته و تا به امروز حفظ کرده‌اند. از معروف‌ترین خاندان‌های محله نصیری‌ها خاندانی بود که لقب صاحب‌جمعی را نیز با خود همراه داشتند. نصیری‌ها از اربابان خوش‌نام و نیک‌اندیش ری بوده و زمین‌ها و املاک زیادی داشتند. حسین موسوی که در زمینه محله‌های نفرآباد و هاشم‌آباد تحقیق و پژوهش می‌کند، می‌گوید: «خاندان نصیری ریشه در سلسله صفویه دارند. لقب صاحب‌جمع از زمان صفویه به آنها داده شده است.

زمانی که درباریان صفوی به ری آمده و در کاروانسراهای آنجا همچون کاروانسرای شاه عباسی ساکن می‌شدند این صاحب‌جمع‌ها مسئولیت رسیدگی به شترهای آنها را برعهده داشتند. البته این لقب در زمان مغول هم در ایران باب بود و به مسئولان اخذ مالیات تعلق می‌گرفت. صاحب‌جمع‌های صفویه زمانی که به ری آمدند به کارهایی همچون خیاطی، مالیاتچی و نگهداری شتر نیز پرداختند.»

موضوع:
خاندان و
طایفه‌های
معروف

ویژگی:
روزگاری
بیشترین
جمعیت این محله را
شیرازی‌ها تشکیل
می‌دادند

حدود ۴۰۰ سال پیش عده‌ای از نفرآبادی‌ها ستون خیمه‌ای را برای عزاداری سالار شهیدان برافراشتند که پس از گذشت سال‌ها هنوز هم پابرجاست. اینجا از قدیمی‌ترین تکیه‌های باقیمانده تهران امروز است.

حاجیه خانم محبوبه نصیری از خاندان صاحب‌جمع نفرآباد و متولی تکیه نفرآباد



خاندان نفر و شیرازی نیز از طایفه‌های بزرگ محله هستند. مرضیه رحمانی مدیر گروه تحقیق و پژوهش محله نفرآباد - هاشم‌آباد از خاندانی به نام افشارها در هاشم‌آباد می‌گوید که بسیار به شعر و شاعری علاقه داشتند.

او می‌گوید: «افشارها به شاهنامه‌خوانی و حافظ‌خوانی در محله معروف بودند. آنها از شیراز به ری آمده بودند. فردی از این خاندان به نام غلام افشار بسیار به موسیقی علاقه‌مند بود و خوب نی می‌نواخت. به خصوص استاد نواختن نی هفت‌بند بود. آوازه او تا جایی پیش رفت که یک‌بار استاد محمدرضا شجریان برای شنیدن نی‌نوازی او به اینجا آمد.»

از دیگر خاندان معروف هاشم‌آباد خاندان روغنی بودند. از بزرگان این خاندان می‌شود از آقا میر روغنی نام برد. رحمانی درباره این خاندان می‌گوید: «خاندان روغنی قبلاً به شاه چراغی معروف بودند. از شاه چراغ شیراز به ری آمده و آنجا ماندگار شده بودند. اهالی ارادت خاصی به این خانواده داشتند.»

قصه‌های کوچه شاه غلامان و گذر خضر نبی

کوچه خضر نبی (ع) به واسطه مسجد خضر نبی (ع) به این نام شهره بود. مرضیه رحمانی پژوهشگر می‌گوید: «مسجد کوچکی در این کوچه بود که به واسطه خواب یکی از اهالی به نام خضر نبی (ع) تغییر نام داد. مردی خواب‌دیده بود که باید این نام برای مسجد انتخاب شود.» این مسجد کوچک که حالا بازسازی شده است روزگاری در آن کشاورزان دور هم جمع شده و نماز ظهر را ادا می‌کردند.

نفرآباد - هاشم‌آباد محله کوچه‌پس کوچه‌های تو در تو است. ابتدای یک کوچه انتهای کوچه دیگری است و هر کدام همچون دالان‌های باریک به هم تنیده و پیوسته‌اند.

کوچه‌ها همچنان که در گذشته زنده و سرشار از شور زندگی بودند نام خود را از فردی خاص، اتفاقی و مناسبتی می‌گرفتند. میر حسین موسوی از پژوهشگران محله‌های نفرآباد - هاشم‌آباد می‌گوید: «کوچه شاه‌غلامان که از کوچه‌های معروف نفرآباد بود به این دلیل به این نام شهره شده بود که محل زندگی غلامان درباری بود. در گذشته شاهان و درباریانی که راهی ری می‌شدند خدمت‌وحشم خود را نیز همراه خود می‌آوردند. در همین کوچه خانه خریده بودند. غلامانشان از این خانه‌ها نگهداری می‌کردند. بعدها بیشتر بازاربان در این کوچه ساکن شدند.»

موضوع:
وجه تسمیه
کوچه‌ها و گذرها

ویژگی:
کوچه‌های
نفرآباد - هاشم‌آباد
دالان‌های خاطرات اهالی
است

نقل است یکی از وزرای دوران قاجار که مسئولیت تمام غلامان دربار را برعهده داشت به دلیل آب‌وهوای خوش ری در این کوچه خانه پیلای می‌خرد. کوچه شاه‌غلامان به زبان محلی اهالی نفرآباد به کوچه شاه‌غلامون معروف بود.

کوچه حضرتی در هاشم‌آباد به حرم امامزاده طاهر (ع) راه داشت. کوچه روغنی‌ها به کوچه شیرازی‌ها می‌رسید. کوچه‌ای که بیشتر شیرازی‌ها آنجا ساکن بودند. آنها با هم رفیق و صمیمی بودند و رسم همسایگی را به نیکی به جا می‌آوردند.

